

# פרפראות פאר

## אכילת שיריים מצדיקי אמת מן התורה מניין

### עמוד א' מפתח נושאים פרשת יתרו תשע"ז

#### עמוד ב

ביאור למה נקראת התורה חמדה

רמז בגימטריא למחיית עמלק ע"י חמדת התורה

#### עמוד ג

למה אמרה תורה סיבת שמות גרשום ואליעזר שלא בשעת לידתם

תורה נתנה לישראל מפני שהן עזין או שהאומות לא קיבלוה, מהרש"א

#### עמוד ד

תירוץ לקושיית השפת אמת, שאינה מובאת בספרי השפת אמת

ביאור במה שאמר מכירו היית לשעבר

אכילת שיריים מצדיקי אמת מן התורה מניין

#### עמוד ה

איך נגרע שותפו של הקב"ה במעשה בראשית מהשותפות

#### עמוד ו

ביאור במה ששינה רש"י פי' לבית חייהם לימוד תורה ולימוד אומנות

#### עמוד ז

בדף היומי כ' שבט, ב"ב כ"ה, כתב המהרש"א שמעתי לבאר בדרך צחות וכו'

ביאור בכתוב כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל,

#### עמוד ח

ביאור אומרם ז"ל בת תחילה סימן יפה לבנים

במתן תורה נרמז להיות זהיר בגחלתן של תלמידי חכמים

#### עמוד ט

במה זכה חזקיה שדורו היה מעולה שבדורות בלימוד התורה

ביאור נורא נמצא בכתבי הרמב"ן שלא נכתב טי"ת בדברות הראשונות

#### עמוד י

פעמים שלא היו בקיאים בפסוקים דברי התוספות

חמשה קולות שנתנה בהם תורה הם חמשה מוצאות הפה ללא קול פשוט

#### עמוד יא

שבעה קולות בשבחו של דוד המלך יש בהם גם קול פשוט

קול הנגינה שהוא קול פשוט למה הוא בא עפ"י ספר המבקש המבאר את חכמת הנגון

#### עמוד יב

למה שינו חז"ל בברכת חתנים מלשון הכתוב

אנו צריכים למודעי בדברי ר' אליעזר המודעי

יש לברר בדברי ר"א המודעי, אחד, כששמעו מלכי אומות כשניתנה תורה לישראל את הקול שהיה הולך מסוף העולם ועד סופו, ואחזתן רעדה שחשבו שמא מבול בא לעולם על מה ולמה אמרו שירה,

וכשאמר להם בלעם שהקב"ה נותן תורה לישראל, במה נרגעו ובאו כולם בברית יחד לברך את ישראל, כאומרז"ל מיד פתחו כולם ואמרו ה' יברך את עמו בשלום,

ביאור הענין בדברי ר' אליעזר המודעי

אפשר לומר מכיון ומלכי האומות ידעו בבירור שהקב"ה בא לתת את התורה, שהרי בא מהם לישראל, כאומרז"ל (עבודה זרה ב' ע"ב), ה' מסיני בא שהלך אצל כל האומות, והם לא רצו לקבלה, משום שרצו להישאר בחמדות הרעות שלהם, אי"כ ידעו שהקב"ה נותן תורה,

ומשום כך פחדו שחששו שמשום שלא רצו לקבל, הקב"ה הולך להחריב את העולם, והם מיד חזרו בהם ואמרו שירה, כלומר שהם מוכנים לקבל,

ואז באו אל בלעם, ובלעם הרשע הרגיעם ואמר להם שאין הקב"ה מחריב את העולם, רק, הרי אתם לא רציתם לקבל את התורה לפיכך חפץ הקב"ה לתת את התורה לעם ישראל שרוצים את התורה, וכששמעו זאת מבלעם פתחו ואמרו ה' יברך את עמו בשלום,

ופירושו ע"ד הא דאיתא (ביצה כ"ה) שאלמלא נתנה תורה לישראל אין כל אומה ולשון יכולין לעמוד בפניהם, ופירש רש"י, ונתנה להם תורה שיעסקו בה, והיא מתשת כחם ומכנעת לבם ואז יהיה שלום בעולם,

\* \* \* \* \*

### רמז בגימטריא למחיית עמלק ע"י חמדת התורה

כתיב (משלי כ"ז ז') "נפש שבעה תבוס נפת, ונפש רעבה כל מר מתוק",

כתב רש"י, בדברי תורה דיבר הכתוב, דהמתאוה לה, אפי' דברים הבאים לו "במרירות וביגיעה", הם מתוקים לו,

ביאור למה נקראת התורה חמדה

איתא בגמרא (זבחים קט"ז ע"א), "וישמע יתרו כהן מדין" (שמות י"ח א'), מה שמועה שמע ובא ונתגייר, ר' יהושע אומר מלחמת עמלק שמע, שהרי כתיב בצדו, (שמות י"ז י"ג) "ויחלש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב",

ר"א המודעי אומר, מתן תורה שמע ובא, שכשניתנה תורה לישראל, היה קולו הולך מסוף העולם ועד סופו, וכל מלכי עובדי כוכבים אחזתן רעדה בהיכליהן, ואמרו שירה, שנאמר (תהלים כ"ט ט') "ובהיכלו, כולו אומר כבוד",

נתקבצו כולם אצל בלעם הרשע, ואמרו לו, מה קול ההמון אשר שמענו, שמא מבול בא לעולם, שנאמר (תהלים כ"ט י') "ה' למבול ישב", אמר להם, וישב ה' מלך לעולם, כבר נשבע הקב"ה שאינו מביא מבול לעולם,

אמרו לו, מבול של מים אינו מביא אבל מבול של אש מביא, שנא' (ישעיהו ס"ו ט"ז) "כי הנה באש ה' נשפט", אמר להן כבר נשבע שאינו משחית כל בשר,

ומה קול ההמון הזה ששמענו, אמר להם, חמדה טובה יש לו בבית גנזיו, וגנוזה אצלו תתקע"ד דורות קודם שנברא העולם, וביקש ליתנה לבניו, שנאמר, (תהלים כ"ט י"א) ה' עוז לעמו יתן, מיד פתחו כולם ואמרו, "ה' יברך את עמו בשלום", ע"כ,

איתא בגמרא (שבת פ"ח ע"ב), בשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא: רבוננו של עולם, מה לילוד אשה בינינו? אמר להן: לקבל תורה בא. אמרו לפניו: חמודה גנוזה שגנוזה לך תשע מאות ושבעים וארבעה דורות קודם שנברא העולם, אתה מבקש ליתנה לבשר ודם, ע"כ,

יש לבאר למה נקראת התורה חמדה

איתא בגמרא (קידושין ל' ע"ב), בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין, מבואר, דע"י חמדת התורה, ניתן לבטל כל חמדות העולם המטרידות, ע"י היצר הרע, ולפיכך גם נקראת התורה חמודה גנוזה, משום שגנו בה הקב"ה חמדה, שעל ידי חמדה זו ניתן לבטל חמדות העוה"ז, וזהו חמדה גנוזה, לכן נקראת התורה חמדה.

## תורה נתנה לישראל מפני שהן עזין או שהאומות לא קיבלוה, מהרש"א

**איתא בגמרא**, (ביצה כ"ה ע"ב), תנא משמיה דרבי מאיר מפני מה נתנה תורה לישראל מפני שהן עזין, כתב רש"י, ונתנה להם תורה שיעסקו בה, והיא מתשת כחם ומכנעת לבם,

**איתא בגמרא** (עבודה זרה ב' ע"ב), אמר רבי יוחנן מלמד שהחזירה הקדוש ברוך הוא על כל אומה ולשון ולא קבלוה, עד שבא אצל ישראל וקבלוה,

### קושיית המהרש"א ותירוץ

**כתב המהרש"א**, (ביצה כ"ה ע"ב) ד"ה מפני מה נתנה תורה מפני שהן עזין, וא"ת הא אמרינן פ"ק דע"ז שהחזירה הקב"ה על כל האומות ולא קבלוה, וי"ל דה"ל להקב"ה לכפות עליהם ההר כגיגית כדי שיקבלוה, עכ"ל המהרש"א,

### תירוץ נאה לקושיית המהרש"א

**יש ליישב קושיית המהרש"א**, עפ"י דברינו דלעיל דכשבא הקב"ה אצל אומות העולם, אמר להם, כי התורה יש בה **תבלין לבטל היצר הרע, ולתקן את המדות והתאוות הרעות**, וע"ז דחוהו ואמרו, אין אנו חפיצים לבטל המדות הרעות, אלא יצרנו אדוננו, ובו אנו חפיצים,

**וכשבא אצל ישראל**, אמר להם כי יש בתורה תבלין לבטל היצה"ר, אמרו **נעשה ונשמע**, וברצוננו להתיש כוחו להכניע לבבנו, לבטל יצה"ר מקרבנו, ולתקן המדות הרעות שבקרבנו, וזהו **מפני שהן עזין כנגד היצה"ר**, כדאיתא לעולם ירגיז אדם וכו', ויש בהם הרצון להכניע בכח התורה את היצה"ר,

**ולכן אין כאן סתירה**, אם קבלו מפני שהאומות לא קבלוה, או מפני שהן עזין, דמהאי טעמא שהאומות לא קיבלוה משום שאינם רוצים לבטל היצר הרע, אלא להחזיק בו הדק היטיב, ישראל כן קיבלוה, והיינו **טעמא דאו"ה והיינו טעמא דישראל**.

\* \* \* \* \*

עמלק בגימטריא 240,

מר בגימטריא 240,

**מבואר**, כי ע"י חמדת התורה, שמתאוה לה, אפי' דברים הבאים לו **"במרירות וביגיעה"**, הם מתוקים לו, ובכך כל מר שהוא עמלק, הופר למתוק, וזהו, **ונפש רעבה כל מר מתוק**.

\* \* \* \* \*

## למה אמרה תורה סיבת שמות גרשום ואליעזר שלא בשעת לידתם

**כתיב** (שמות י"ח ג'), "שם האחד גרשם כי אמר גר הייתי בארץ נכריה, ושם האחד אליעזר כי אלקי אבי בעזרי ויצלני מחרב פרעה",

**כבר רבו המפרשים והפרושים** בדיון למה אמרה תורה סיבת שמותם של גרשום ואליעזר שלא בשעת לידתם,

### ביאור הענין בדרך רמז לשנות הגלות 430 שנה והיציאה ממצרים לאחר 210 שנה

**כתיב** (שמות י"ב מ'), "ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה",

**כתב רש"י** (שמות י"ב מ'), שלא תמצא ארבע מאות לביאת מצרים, והוזקת לומר על כרחך, שאף שאר הישיבות נקראו גרות, ולפיכך אתה צריך לומר כי גר יהיה זרעך משהיה לו זרע. וכשתמנה ארבע מאות שנה משנולד יצחק, תמצא מביאתן למצרים עד יציאתן מאתים ועשר שנה

### בסיבת השם גרשון מרומז ה-430 שנה, וסיבת השם אליעזר מרומז ה-210 שנה

יש לומר כי סיבת שמותם נאמר רק ביציאה ממצרים משום שבשמות גרשום ואליעזר נאמרו כלל שנות הגרות ושהייה אצל פרעה,

כי גר ה-ייתי, הם כלל השנים, ה' הוא ה' הידיעה כמה הם שנות הגרות, וייתי בגימטריא 430, ויצלני מחרב פרעה, לומר כי אצל פרעה שהו 210 שנה כמנין חרב

\* \* \* \* \*

רמז לכך שרצה יתרו שיהיו זדונות נעשין לו כזכויות

אך יש לפרש, עפ"י מה דאיתא במדרש (רבה בראשית פרשה כ"א פסקה ו'), אין ועתה אלא תשובה שנאמר (דברים י) ועתה ישראל מה ה' אלהיך וגו',

כתוב (שמות י"ח ח'), "ויספר משה לחותנו" מבאר רש"י, לקרב את לבו לתורה, ובוודאי כשנתקרב לבו, עשה תשובה מאהבה, ובתשובה מאהבה, זדונות נעשו לו כזכויות,

ומכיון ונקט יתרו הלשון "עתה", שהוא לשון תשובה, בא לומר, שכוונת יתרו היתה, להזכיר את העבר, שיהיו זדונות נעשות לו כזכויות.

\* \* \* \* \*

### אכילת שיריים מצדיקי אמת מן התורה מניין

כתוב (שמות י"ח יב) "ויקח יתרו חתן משה עלה וזבחים לאלקים ויבא אהרן וכל זקני ישראל לאכל לחם עם חתן משה לפני האלקים",

כתב רש"י, ויבא אהרן, ומשה היכן הלך, והלא הוא שיצא לקראתו וגרם לו את כל הכבוד, אלא שהיה עומד ומשמש לפניו,

לפני האלקים - מכאן שהנהנה מסעודה שתלמידי חכמים "מסובין בה" כאלו נהנה מזיו השכינה, עכ"ל רש"י,

איתא בגמרא (ברכות סד ע"א) כל הנהנה מסעודה שתלמיד חכם "שרוי בתוכה" כאילו נהנה מזיו שכינה, שנאמר (שמות י"ח יב) "ויבא אהרן וכל זקני ישראל לאכל לחם עם חתן משה לפני האלקים". וכי לפני אלוקים אכלו, והלא לפני משה אכלו, אלא לומר לך, כל הנהנה מסעודה "שתלמיד חכם שרוי בתוכה" - כאילו נהנה מזיו שכינה. ע"כ,

### ההבדל בין מסובין בה בלשון הגמרא לשרוי בתוכה בלשון רש"י ביאור המהרש"א

כתב המהרש"א (ברכות סד א ד"ה והלא לפני משה אכלו כו'), משמע ליה (בלשון הגמרא) שהיה משה משמש עליהם ולא היסב עמהם, והיינו לפני משה אכלו, וכ"ה בהדיא במכילתא,

## תירוץ לקושיית השפת אמת, שאינה מובאת בספרי השפת אמת

כתב הכלי חמדה (הוצאת פיעטרקוב, פרשת בשלח, דף צ"ז), איתא במדרש (איכה פרשה ג') זרח מהר שעיר, והופיע מהר פארן, שהחזיר הקב"ה על כל אומה ולשון שיקבלו את התורה, וכשבא לבני עשיו, שאלו מה כתוב בה, ואמר לא תרצח, אמרו או"ה לא בעינא וכו', אמנם ישראל קיבלו את התורה ברצון,

והקשה כבוד אדמו"ר הגאון הקדוש זצוקלה"ה מגור, דילמא מ"ה קבלו ישראל את התורה"ק, מפני שאין בתורה"ק דבר נגד הטבע של ישראל לכן קבלו אותה, ואין הכי נמי, אם הי' דבר המתנגד לטבע שלהם לא היו מקבלים את התורה,

והשיב, דלכן צוה הקב"ה קודם קבלת התורה מצות הגבלה, להגביל את ההר סביב לבל יחרסו לעלות, והי' מעלות (דרגות) בזה, ומטבע של ישראל לחקור כל דבר אחר שורשו, ולהתבונן בכל דבר עד כמה שיכול, ובזה שצוה להם הקב"ה מצות הגבלה ונתן תחומין לכל או"ה היכן מקום עמידתן, בזה צוה להם דבר אשר הוא נגד טבען של ישראל, ואעפ"כ אמרו נעשה ונשמע, וזה שבחן של ישראל, ודפח"ח, עכ"ל הכלי חמדה,

### ויש ליישב הקושיא עוד

עפ"י דברינו דלעיל, דכל כונתם של ישראל בקבלת התורה היה, כדי לבטל מהם טבע החומריות, כמ"ש ז"ל, בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין, וזהו וודאי דבר המנגד לטבע.

\* \* \* \* \*

### ביאור במה שאמר מכירו היית לשעבר

כתוב, (שמות י"ח י"א) "עתה ידעתי כי גדול ידוד מכל האלקים" כי בדבר אשר זדו עליהם וברש"י ממכילתא עתה ידעתי, מכירו הייתי לשעבר ועכשיו ביותר,

יש לדעת, למה הוסיף במכילתא לפרש הלשון עתה, שהוא עכשיו, כלומר, עכשיו ידעתי וכו', ולמה היה צריך להוסיף את מה שהיה בעבר,

בלשון הגמרא והמכילתא הת"ח הוא משה

גם נראה מהאי לישנא דאכלו לפני משה, שהוא הת"ח שהיה "שרוי בתוכם", וכיון דלפניו אכלו, אמר כאלו אכלו לפני אלוקים,

בלשון רש"י הת"ח הוא אהרון וזקני ישראל

אבל בחומש פרש"י, מכאן שכל הנהנה מסעודה שת"ח "מסובין בה" יהיה הת"ח אהרון וזקני ישראל המסובין שם, דמשה אינו בכלל המסובין, שהיה משמש עליהם, וענינו, (מבאר המהרש"א) שהסעודה שהת"ח מסובין בתוכה, ודאי דאמרי שם ד"ת, והוא הדבר שנהנין מזיו השכינה, כמ"ש במס' אבות שלשה שאכלו על שולחן אחד ואמרו עליו ד"ת כאלו אכלו משלחנו של מקום כו' ע"ש, עכ"ל המהרש"א.

מבואר, לגירסת רש"י, כי האכילה לפני האלוקים, הוא אמירת דברי תורה, ועי"כ כאלו נהנו וכו',

בלשון חז"ל מבואר שחלוקת משה רבינו למסובים היא האכילה לפני האלוקים

אבל לגירסת הגמרא, שביאר המהרש"א, שהת"ח שהיה שרוי בתוכם, הוא משה רבינו, והאכילה לפני האלוקים שכאילו נהנו מזיו השכינה, הוא ממה שהיה משה רבינו נותן לפניהם, א"כ מצינו מקור ורמז לאכילת שיריים מצדיק אמת, שהוא כאלו נהנה מזיו השכינה.

אכילת שיריים מצדיקי אמת ע"ד המהרש"א

איתא בגמרא, (פסחים קי"ח ע"א), אמר רבי יהושע בן לוי, בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא לאדם, וקוץ ודרדר תצמיח לך, זלגו עיניו דמעות, אמר לפניו, רבונו של עולם אני וחמורי נאכל באבוס אחד, כיון שאמר לו בזעת אפך תאכל לחם נתקרה דעתו,

מבאר המהרש"א, (פסחים קי"ח ע"א), בד"ה, זלגו עיניו דמעות כו'. כי היה סבור, כיון שמאכלו שוה כחמור ישתווה גם בדעתו כחמור, כי המזונות עם החמור יולידו טבע חמורי, ע"כ,

מבואר, דכמה מדה טובה מרובה ממדה רעה, לומר לך, כי האוכל משיירי הצדיק, תתקרב דעתו לטבע הצדיק, וזהו ענין אכילת שיריים מצדיקים העובדים ה' באמת,

אכילת שיריים מצדיקי אמת ע"ד האוהב ישראל

כתב בספר אוהב ישראל – (פרשת משפטים), כתיב (שמות כ"ג כ"ה) "ועבדתם את ידוד אלוקיכם וברך את לחמך ואת מימך והסרת מחלה מקרבך",

וכך כתב, או יאמר, ע"ד שאחז"ל (פסחים ק"ב ע"ב), כל הנוטל פרוטה מאיוב מתברך עי"ש, היינו, לאשר היתה הברכה שורה בכל אשר לו. לזה כל שנטל ממנו איזה דבר שכבר שרתה עליו ברכת ה' הוא ג"כ מתברך. וזש"ה "ועבדתם את ה' אלהיכם" הבטיחנו הש"י וית', "וברך את לחמך גוי והסירותי מחלה מקרבך".

היינו, שהש"י יברך לחמו ומימיו של הצדיק העובד את ה' באמת, וכל מי שיאכל ויטעום אצלו כלום, ישלח לו השי"ת מבוקשו הצריך לו, כגון רפואה למי שצריך לרפואה, וכדומה שאר מבוקשים בגשמיות וברוחניות, כ"כ אמר, עכ"ל האוהב ישראל,

שלשה דרכים בלימוד אכילת שיריים מצדיקי אמת

ע"ד האוהב ישראל, וברך את לחמך,

עפ"ד המהרש"א, אני וחמורי נאכל יחד

עפ"ד מהרש"א, לאכול לחם לפני האלוקים.

\* \* \* \* \*

איך נגרע שותפו של הקב"ה במעשה בראשית מהשותפות

איתא בגמרא, (שבת י" ע"א) תנא להו רב חייא בר רב מדפתי, כתיב (שמות י"ח י"ג) ויעמד העם על משה מן הבקר עד הערב, וכי תעלה על דעתך שמשה יושב ודן כל היום כלו, תורתו מתי נעשית, אלא לומר לך כל דיין שדן דין אמת לאמיתו אפילו שעה אחת, מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקדוש ברוך הוא במעשה בראשית, כתיב הכא, "ויעמד העם על משה מן הבקר עד הערב", וכתיב התם, "ויהי ערב ויהי בקר יום אחד", ע"כ,

איתא בגמרא, (כתובות ק"ה ע"ב) מאי שוחד, שהוא חד, פירש רש"י שהוא חד - הנותן והמקבל נעשים לב אחד,

ואפשר, שהוא דבר נוסף ארישא דקרא, וזו בית חייהם, משמע דהיינו לקבוע להם בתי מדרשות לתלמוד תורה, עכ"ל המהרש"א,

ביאור הפני יהושע בפירושים השונים ברש"י

כתב הפני יהושע (בבא קמא ק א) בפרש"י בד"ה בית חייהם, זה תלמוד תורה, עכ"ל.

ובפרק אלו מציאות (לי ע"ב) פרש"י, בית חייהם, היינו ללמדם אומנות להתפרנס וחוקות ותורות כתיבי ברישא דקרא עכ"ל.

ונראה, דדא ודא אחת היא, דודאי א"א לפרש כפשוטו דאתלמוד תורה גופא קאי, דהא כתיבא ברישא דקרא,

ואאומנות גרידא, נראה שזה לא היה צריך משה להודיעם וללמדם,

ועוד, שנראה דוחק לפרש, בית חייהם אאומנות, שהוא חיי שעה, אלא ע"כ דאתלמוד תורה קאי, ובא משה להודיעם שעם ת"ת לא יתבטלו מ"מ מן האומנות, וכענין שאמרו (אבות פ"ב מ"ב) כל תורה שאין עמה ד"א בטילה, וא"כ בית חייהם היינו, לפי שהאומנות היא עיקר חייהם לת"ת וק"ל, עכ"ל הפני יהושע,

ועוד יש לבאר בדרך דרש בפירושים השונים ברש"י

עפ"י דברי המהרש"א שביאר, כי "בית חייהם" הכוונה, שיש לקבוע בתי מדרשות לעסוק בתורה, ניתן לחלק ולומר,

רש"י בבבא קמא, שפירש "בית חייהם", זה תלמוד תורה, בא לפרש את המילה "בית", כלומר שיש להקים "בית" מדרש לתלמוד תורה,

ורש"י בבבא מציעא, שפירש "בית חייהם" זו אומנות, בא לפרש את המילה "חייהם", וע"ז אמר, שחייהם זו אומנות שבאה להחיותם.

ולכן שינה רש"י פירושו בכל מקום למילה אחרת, כאן פירש "בית" וכאן פירש "חייהם",

\* \* \* \* \*

אפשר לומר, דמכיון והמקבל שוחד אינו דן דין אמת, ואז מתבטל מלהיות שותף להקב"ה במעשה בראשית, ממילא נשאר הקב"ה אחד, ללא שותף, וזהו שהוא חד, פירוש, שהקב"ה אחד ללא שותף, בגלל השוחד שלוקח הדיין. וזהו שהוא חד.

\* \* \* \* \*

ביאור במה ששינה רש"י פי' לבית חייהם לימוד תורה ולימוד אומנות

כתיב, (שמות י"ח כ'), "והזהרתה אתהם את החקים ואת התורת, "והודעת להם", את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון,

איתא בגמרא (בבא קמא ק' ע"א, בבא מציעא ל' ע"ב),

והודעת להם - זה בית חייהם, את הדרך - זו גמילות חסדים, אשר ילכו - זה ביקור חולים, בה - זו קבורה, ואת המעשה - זה הדין, אשר יעשון - זו לפני משורת הדין. ע"כ,

במסכת בבא מציעא (ל' ע"ב) פירש רש"י, בית חייהם - ללמוד להם אומנות להתפרנס בו, דהרי חוקות ותורות כתיבי ברישיה דקרא. לשון רש"י בבבא מציעא,

במסכת בבא קמא (ק' ע"א), פירש רש"י, בית חייהם - תלמוד תורה. לשון רש"י בבבא קמא.

ביאור המהרש"א בפירושים השונים שפירש רש"י

כתב המהרש"א (בבא מציעא ל' ב' ד"ה והודעת להם, זה בית חייהם) כאן פרש"י ללמוד להם אומנות, וחוקות ותורות כבר כתיב ברישא דקרא "את החוקים ואת התורות" עכ"ל רש"י,

שאמר לו יתרו למשה, אחר שתזהיר אותם ברישא אחקים ותורות, אח"כ, "והודעת להם", כלומר, תודיע להם דבר הצריך להם ולגופם, דהיינו מחייתם ואומנתם, דכל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטילה,

אבל בפרק הגוזל קמא, (בבא קמא ק' א'), פרש"י, ד"והודעת להם" קאי נמי אתלמוד תורה וזו היא בית חייהם, ע"ש כי היא חייך וגו',

בעיניו, וזהו, "ברבות הטובה רבו אוכליה, ומה כשרון לבעליה כי אם ראות עיניו",

\* \* \* \* \*

### ביאור בכתוב כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל,

**כתיב**, (שמות י"ט ג'), "כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל", פירש רש"י, דברים קשין כגידין,

#### רמז בכתוב שפתח ביעקב וסיים בישראל

**יש לבאר**, מה רמז בפסוק "כה תאמר לבית יעקב, ותגיד לבני ישראל", שהוזכר בו ענין קשין כגידין,

#### י"ל בהקדם ביאור מאמר חז"ל

**איתא בגמרא** (חולין צ"א ע"א), **כתיב** (ישעיה ט"ז) "דבר שלח ה' ביעקב ונפל בישראל", מאי דבר שלח ה' ביעקב ונפל בישראל, דבר שלח ביעקב, זה גיד הנשה, ונפל בישראל, שפשט איסורו בכל ישראל, ע"כ,

**יש להבין** מה ראו חז"ל לדרוש על גיד הנשה דוקא פסוק זה, ששלח ביעקב ונתפשט איסורו בכל ישראל, וכי זו בלבד נתפשט איסורו בכל ישראל, ועוד, היכן נרמז בפסוק זה, גיד הנשה,

**יש לומר**, משום דבפסוק זה, "דבר שלח ה' ביעקב ונפל בישראל", מצינו, דפתח ביעקב וסיים בישראל, ודבר זה בדיוק היה כשחל איסור גיד הנשה, דבשעה שנגע המלאך, בכף ירכו של יעקב, אז נקבע האיסור לאכילת גיד הנשה, כדכתיב, (בראשית ל"ב ל"ג) "כי נגע בכף ירך יעקב בגיד הנשה", ואז היה שמו יעקב,

**וכאשר נתפשט איסורו בכל ישראל**, כתיב "על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה", ואז היה כבר שמו ישראל, ובכך מבואר היטיב כיצד פסוק זה דווקא שפתח ביעקב וסיים בישראל, נדרש על גיד הנשה,

#### הוא הדבר שמצינו בכתוב כה תאמר וגו'

**וכן כיוצא בדבר**, מצינו בפסוק, (שמות י"ט ג') "כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל",

### בדף היומי כ' שבט, ב"ב כ"ה, כתב המהרש"א שמעתי לבאר בדרך צחות

**כתיב** (שמות י"ח כ"א), "ואתה תחזה מכל העם אנשי חיל יראי אלהים אנשי אמת שנאי בצע"

**כתיב** (קהלת ה' ט') "אהב כסף לא ישבע כסף ומי אהב בהמון לא תבואה", "ברבות הטובה רבו אוכליה ומה כשרון לבעליה כי אם ראות עיניו", מבואר, כי שונא בצע הוא היפך לאוהב כסף,

**איתא בגמרא** (בבא בתרא כ"ה ע"ב), מיום שחרב בית המקדש, לא הוגשמה (הביאה גשם) רוח דרומית, שנאמר (ישעיה ט"ז י"ט) "ויגזור על ימין ורעב, ויאכל על שמאל ולא שבעו", ע"כ,

**כתב המהרש"א**, (בבא בתרא כ"ה ע"ב ד"ה לא הוגשמה רוח דרומית), יש לפרש בזה מאשר שמעתי דרך צחות בקרא (קהלת ה' ט') "אוהב כסף לא ישבע כסף",

**כי היה איש א' אוהב כסף ביותר**, ובקש מהשי"ת, שבכל מה שיגע בו בידו, יהיה נעשה כסף, והקב"ה מלא שאלתו, והנה הוא, כשבא לאכול לחם, נגע בו ידו, ונעשה כסף, ולא היה לו מה לאכול, וז"ש "לא ישבע כסף", עכ"ל המהרש"א,

#### ביאור המשך הכתובים ע"ד המהרש"א כפ"פ

**המשך הכתוב** "אהב כסף לא ישבע כסף, הוא, ומי אהב בהמון, לא תבואה,

**וכך אפשר לפרש**, ומי אוהב בהמון, פירוש, מי שאוהב המון את הכסף, לא תבואה, פירוש, שאין לו תבואה לאכול כי הכל הפך לכסף ע"ד המהרש"א,

#### ע"ד המהרש"א יש לפרש גם המשך הכתוב כפ"פ

**כתיב** (קהלת ה' י'), "ברבות הטובה רבו אוכליה ומה כשרון לבעליה כי אם ראות עיניו"

**וכך יש לפרש ע"ד המהרש"א**, ברבות הטובה כאשר יש לאדם רב טוב, רבים הם האוכלים מהטוב הזה,

וסוף הפסוק, ומה כשרון לבעליה כי אם ראות עיניו, ידבר על מי שמבקש שכל הטוב יהפוך לכסף, ואז מה יכשר הטוב ההוא לבעליו, שאינו יכול לאכול הימנו כי אם לראותו

פירוש, מה שאמרה תורה, **בת בתחילה** שאמרו כה תאמר לבית יעקב אלו הנשים, הוא סימן יפה לבנים, משום שמסייעת וטורחת בלמידתם והיא מוכנת טפי לצוות בניה על כך, וזהו **סימן יפה לבנים**.

\* \* \* \* \*

### במתן תורה נרמז להיות זהיר בגחלתן של תלמידי חכמים

**כתיב**, (שמות י"ט י"ח) והר סיני עשן כלו מפני אשר ירד עליו ידוד "באש",

**איתא במשנה** (אבות פרק ב' י) והוי זהיר **בגחלתן שלא תכוה**, שנשיכתן נשיכת שועל, ועקיצתן עקיצת עקרב, ולחישתן לחישת שרף, וכל דבריהם כגחלי אש,

#### שועל עקרב נחש הם ר"ת עש"ן

**במתן תורה רמז הכתוב** שיש לזיזהר בתלמיד חכם משום שנשיכתן נשיכת **שועל**, עקיצת **עקרב**, ולחישת **נחש**, ושלשה דברים אלו הם ר"ת **עש"ן**, ודבריהם כגחלי אש

\* \* \* \* \*

### ביאור בנאמר בזמירות ליום השבת פלא יועץ אל גבור אבי עד שר שלום

**כתיב** (הפטרה לפרשת יתרו ישעיה ט"ה) "כי ילד ילד לנו בן נתן לנו ותהי המשרה על שכמו ויקרא שמו פלא יועץ אל גבור אביעד שר שלום"

#### ביאור בנאמר בזמירות ליום השבת

**זמירות ליום שבת**, ויזכו לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצות על ישראל שלום. (ישעיה ט"ה) פלא יועץ, אל גבור, אבי עד, שר שלום,

**יש להבין** למה באה ההוספה של הפסוק בישעיה, לאחר הבקשה של ויזכו לראות וכו',

**ולהבין העניין**, יש הקדים את פירוש הפסוק (ישעיה ט"ה), (המדבר בחזקיהו המלך), "כי ילד ילד לנו בן נתן לנו ותהי המשרה על שכמו

שפתח הפסוק **ביעקב וסיים בישראל**, לכן גם בפסוק זה נרמז, דברים קשין **כגיזים**.

\* \* \* \* \*

### ביאור אומרים ז"ל בת תחילה סימן יפה לבנים

**כתיב**, (שמות י"ט ג'), "כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל" וגו'

**איתא בגמרא**, (ברכות י"ז ע"א (סוטה כ"א ע"א) נשים במאי זכיין, באקריוי בנייהו לבי כנישתא, (ברש"י, לבי כנישתא - תינוקות של בית רבן היו רגילין להיות למדים לפני רבן בבית הכנסת), ובאתנויי גברייהו בי רבנן, (ברש"י, בי רבנן - בית המדרש, ששם שונים משנה וגמרא), ונטרין לגברייהו (ברש"י, ונטרין לגברייהו - ממתיונות לבעליהן, ונותנות להם רשות ללכת וללמוד תורה בעיר אחרת) עד דאתו מבי רבנן,

**כתב המהרש"א** (סוטה כ"א ע"א), דיש לכוון בזה בקרא דכתיב "כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל", **ודרשו בזה** כה תאמר לבית יעקב, אלו הנשים בלשון רכה, ותגיד לבני ישראל, אלו הזכרים, דברים קשים כגידין,

#### הדיוקים שדייק המהרש"א

**ויש לדקדק בזה**, למה הקדים הנקבות לזכרים, ועוד, למה דקדק הכתוב לקרות הנקבות במקום הזה **בית יעקב**, והזכרים **בני ישראל**,

**ומבאר המהרש"א**, לפי שכלל הנקבות בנתינת התורה, אף שאין האשה מצווה על לימודה, ונתן טעם ואמר, כה תאמר לבית יעקב שהן הנשים, שתגיד לבני ישראל, ויהיה "תגיד" נסתר לנקיבה, שהיא תגיד לבניהן שילמדו ותטרח היא בלמידתם, ובשכר זה יהיו הנשים בכלל קבלת התורה, ולכן **הקדים הנקבות לזכרים**, וזה גם מה שדקדק לומר בנשים **בית ובזכרים בני**, שהיא מצויה בביתה, והיא מוכנת טפי לצוות בניה על כך, ע"כ דברי המהרש"א,

#### ביאור בת תחילה סימן יפה לבנים

**לפי"ז אפשר לפרש**, הא דאיתא בגמרא (בבא בתרא קמ"א ע"א) **בת תחילה סימן יפה לבנים**,



**אפשר לומר**, דמצינו, כי מכל איסורים שבתורה, לא נאמר **ונתתי פני, ואתן את פני**, רק **במעביר בנו למולך, ובאיסור דם**, כדכתיב (ויקרא י"ז י) "ואיש איש מבית ישראל ומן הגר הגר בתוכם אשר יאכל כל דם **ונתתי פני** בנפש האכלת את הדם", **וכתיב** (ויקרא כ"ג ג) "ואני **אתן את פני** באיש ההוא והכרתי אתו מקרב עמו כי מזרעו נתן למלך", ובשתי המקומות פירש רש"י (מתורת כהנים) **פונה אני מכל עסקי** ועוסק באיש ההוא,

**ומצינו בגמרא**, אצל חזקיהו מלך יהודה (סנהדרין ס"ג ע"ב), אף חזקיהו מלך יהודה ביקש אביו לעשות לו כן, להעביר בנו למולך, וברש"י **לשורפו באש כמו הספרים**, אלא שסכתו אמו סלמנדרא, וברש"י סלמנדרא, הסך **מדמה** אין האור שולט בו,

**לפי"ז** אפשר לומר דמשום שזכה חזקיהו להנצל **מהמולך** ע"י **דם**, ורק בשתי איסורים אלו שהם **איסור מולך ואיסור דם**, אמר הקב"ה **פונה אני מכל עסקי**, לכן אמר חזקיהו, אף אני אעשה כן, **ופונה אני מכל עסקי**, לעסוק רק בדברי הקב"ה, ועשה, שיעשו כולם כן, כאמז"ל שנעץ חרב וכו' וזה הטעם שזכה כי בימיו יפנו כולם מכל עסקיהם לעסוק בתורה, (ועיין עוד בעניין אחז וחזקיהו בסנהדרין ק"ד ע"א),

\* \* \* \* \*

### ביאור נורא נמצא בכתבי הרמב"ן שלא נכתב טי"ת בדברות הראשונות

**איתא בגמרא**, (בבא קמא נ"ד ע"ב), שאל רבי חנינא בן עגיל את רבי חייא בר אבא, מפני מה בדברות הראשונות לא נאמר בהם טוב, ובדברות האחרונות נאמר בהם טוב,

**אמר לו**, עד שאתה שואלני למה נאמר בהם טוב, שאלני אם נאמר בהן טוב אם לאו, שאיני יודע אם נאמר בהן טוב אם לאו, כלך אצל ר' תנחום בר חנילאי שהיה רגיל אצל ר' יהושע בן לוי שהיה בקי באגדה, אזל לגביה, א"ל ממנו לא שמעתי, אלא כך אמר לי שמואל בר נחום אחי אמו של רב אחא ברבי חנינא, ואמרי לה אבי אמו של רב אחא ברבי חנינא, הואיל וסופן להשתבר, וכי סופן להשתבר מאי הוי, אמר רב אשי חס ושלוש פסקה טובה מישראל, ע"כ

ביאור נורא נמצא בכתבי הרמב"ן

ויקרא שמו פלא יועץ אל גבור אבי עד שר שלום",

**כתב רש"י** ותהיה משרת הקב"ה ועולו על שכמו, שיהיה עוסק בתורה ושומר מצות ויטה שכם למשאו של הקב"ה, ויקרא שמו, הקב"ה, שהוא מפליא עצה, ואל גבור, ואבי עד, קרא שמו של חזקיהו שר שלום, כי שלום ואמת יהיה בימיו, ע"כ לשון רש"י,

**וברד"ק כתב**, ואמר אלו הכנויים באל יתברך, לענינים מורים על דבר חזקיהו,

**מבואר כי בזמן חזקיהו המלך**, היה לימוד התורה גדול ביותר וחזק מכל הזמנים, **כדאיתא בגמרא** (סנהדרין צ"ד ע"ב),

**לפיכך אנו מזכירים** את שמו של חזקיהו המלך, כאשר אנו מבקשים בזמירות שבת, ונוכה לראות וכו' עוסקים בתורה ובמצוות, ומוסיפים לרמז ולומר שיהיה העיסוק בתורה ובמצוות כמו בימי חזקיהו.

\* \* \* \* \*

### במה זכה חזקיהו שדורו היה מעולה שבדורות בלימוד התורה

**איתא בגמרא**, (סנהדרין צ"ד ע"ב) אמר רבי יוחנן אמר הקדוש ברוך הוא, יבא סנחריב וסיעתו ויעשה אבוס לחזקיהו ולסיעתו, **כתיב** (ישעיהו י" כ"ז) "והיה ביום ההוא יסור סבלו מעל שכמך ועולו מעל צוארך וחובל עול מפני שמן", אמר רבי יצחק נפחא חובל עול של סנחריב מפני שמנו של חזקיהו, שהיה דולק בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, מה עשה נעץ חרב על פתח בית המדרש ואמר כל מי שאינו עוסק בתורה ידקר בחרב זו, בדקו מדן ועד באר שבע ולא מצאו עם הארץ מגבת ועד אנטיפרס, ולא מצאו תינוק ותינוקת איש ואשה שלא היו בקיאים בהלכות טומאה וטהרה, ע"כ, (עיי"ש, ובמהרש"א באריכות על ענין גודל לימוד התורה שהיה בימי חזקיהו),

**מבואר**, דבזמן חזקיהו המלך היה לימוד התורה חזק מכל הזמנים, שהיו פונים מכל עסקיהם וכל עיסוקם היה רק בתורה, כדאיתא בגמרא,

ביאור נאה למה זכה חזקיהו לכך

במה זכה חזקיהו שדורו היה ראש לכל הדורות בלימוד התורה, שכל עסקיהם היה רק בתורה,

**פעמים שלא היו בקיאים בפסוקים**, וכן מצינו בסוף שור שנגח את הפרה (בי"ק דף נ"ה ע"א) מפני מה לא נאמר בדברות הראשונות טוב כו'

א"ל עד שאתה שואלני כו' **שאיני יודע אם נאמר בהן טוב או לאו** כלך אצל ר' תנחום כו'. ע"כ **דברי התוס'**.

**כתב החיד"א** בספר עין זוכר מערכת א' אות קי"ט

אמוראים היו בקיאים במשניות דסדר טהרות כן כתבו התוס' בבא מציעא דף קי"ד וכן כתוב בשיטה מקובצת שם **ומכל שכן שהיו בקיאים במקרא**,

**ותימא על התוס'** בבבא בתרא דף קי"ג שכתבו דזמנין האמוראים לא היו בקיאים בפסוקים, ומייתו ראייה מסוגית בבא קמא דף נ"ד דקאמר איני יודע אם נאמר בהם טוב עיי"ש,

ובעניוטי הדברים קשים לומר על האמוראים כן, ומה גם דאמרו רז"ל דצריך תלמיד חכם להיות בקי בכ"ד ספרים, והביאו רש"י בפירוש החומש פרשת תשא עיי"ש,

**וסוגית בבא קמא** אינה ראייה **דשערי תשוב"ה לא ננעלו** וכבר המפרשים אסברוה ניהלן, וגם אני בעניי פירשתי בזה פירוש קרוב לאמת ככתוב במקומו,

**ועיימ"ש** הרב מהרי"ל סי קמ"ט, ובמקום אחר כתבתי קצת בזה, ע"כ לשון החיד"א,

\* \* \* \* \*

**חמשה קולות שנתנה בהם תורה הם**  
**חמשה מוצאות הפה ללא קול פשוט**

**איתא בגמרא** (ברכות ו' ע"ב), כל הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו - עובר בחמשה קולות, שנאמר (ירמיהו ל"ג י"א), **קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה קול אומרים הודו את ה' צבאות**.

**ואם משמחו מה שכרו**, אמר רבי יהושע בן לוי: זוכה לתורה **שנתנה בחמשה קולות**, שנאמר (שמות י"ט ט"ז) ויהי ביום השלישי בהיות הבקר ויהי **קולות** (שניים) וברקים וענן כבד על ההר **וקל שופר וגו' ויהי קול השפר וגו' והאלקים יעננו בקול**.

**בכתבי הרמב"ן**, חלק אמונה ובטחון, סוף פרק י"ט (הוצאת מוסד הרב קוק עמ' תכ"ג) כתב, **ולא נאמרה ט' בעשרת הדברות**, לפי שהיה מנהג בדורות הראשונות באומות העולם,

**כשהיה מלך שולח שליח**, (שהשליח, היה נגזר דינו למיתה) אל מי (שהיה ממונה להוציא לפועל

את ההריגה) שיהרוג השליח, (ולא יידע השליח שבאים להורגו) היה כותב במכתב, סימן אחד, שהיו קוראין אותו **טיט"א**, ותכף שהיה (הממונה על ההריגה) רואה הכתב אצל מי שנשתלח אליו (כלומר השליח), ורואה הסימן ההוא, (שהיה כתוב בו טי"ת), היה הורג למי שהביא לו הכתב ההוא, זה מנהג שמעתי שהיה ביד האומות,

**ומצאתי לו סמך מן הכתוב**, כי טיט"א סימן קשה הוא, מלשון ישעיה י"ד "וטאטאתיה במטאטא השמד",

**על כן ראיתי לומר**, כי מפני זה לא רצה הקב"ה לכתוב טי"ת בעשרת הדברות ששלח להם ביד משה רבינו ע"ה, (שלא יחשבו בטעות מטרת השליחות),

**ומה שאמרו רז"ל** (בי"ק נ"ה) שלא נאמר טי"ת בלוחות הראשונות, מפני שהיו הלוחות עתידין לישר, שלא יאמרו פסקה טובתן ר"ל,

**כי הטי"ת מורה על הטוב** הואיל ופתח בה בתורה, שנאמר (בראשית א') "וירא אלוקים את האור כי טוב", והיא ט' ראשונה שבתורה, ודבריהם אמת, **ע"כ לשון הרמב"ן**.

\* \* \* \* \*

**פעמים שלא היו בקיאים בפסוקים**  
**דברי התוספות**

**איתא בגמרא**, (בבא קמא נ"ד ע"ב), שאל רבי חנינא בן עגיל את רבי חייה בר אבא, מפני מה בדברות הראשונות לא נאמר בהם טוב, ובדברות האחרונות נאמר בהם טוב,

**אמר לו**, עד שאתה שואלני למה נאמר בהם טוב, שאלני אם נאמר בהן טוב אם לאו, שאיני יודע אם נאמר בהן טוב אם לאו, ע"כ, **במסורת הש"ס** (עה"ג בי"ק נ"ה ע"א), כתב, עיין תוס' בי"ב קי"ג ע"א ד"ה תרוייהו, **ושם כתבו התוספות**,

שפירשו רש"י והרדק, שהם קולות המכוונים  
למתן תורה,

**כתב רש"י**, (תהלים כ"ט) **בכח**, בשעת מתן  
תורה צמצם את קולו לפי כחן של ישראל,  
**כתב הרד"ק** (תהלים כ"ט), **על המים בכח**  
**בהדר** כלומר, קול ה' בא **בכח** על המים ואחר  
כך בא **בהדר** על ישראל. כלומר כדי שלא  
ימותו ישראל מפני הקול החזק היוצא העבירו  
במים תחילה להתיש כחו שם, ואחר כך בא

לישראל בהדר, שיוכלו לסבלו. ואף על פי כן  
נבהלו באותו הקול ואמרו (שמות כ, טז), ואל  
ידבר עמנו אלהים פן נמות, **שובר ארזים**,  
פירש"י, **שובר ארזים** כי מקול ה' יחת אשור  
(ישעיה ל) ובשעת מתן תורה כי מי כל בשר וגוי  
ויחי (דברים ד') אתה שמעת וחיית ואומות  
העולם שומעים ומתים, **חוצב להבות אש**  
פירש"י הדבור של **עשרת הדברות** יוצא  
בלהבות אש,

**מבואר**, כי חמישה הקולות הראשונים שדיבר  
בהם דוד המלך הם חמשה קולות של תורה  
והם קול שיש בו הברה ואינו קול פשוט, ויש  
לכוון בזה חמשה קולות כנגד חמשה מוצאות  
הפה, וכל קול ומוצאו,

מים מהפה **בומ"ף**,  
להבות אש מהלשון **דטלנ"ת**,  
**שובר ארזים** מהשיניים **זסשר"ץ**,  
כח מהחיד **גיכ"ק**,  
הדר מהגרון **אחה"ע**,

### קול הנגינה שהוא קול פשוט למה הוא בא עפ"י ספר המבקש המבאר את חכמת הנגון

**בספר המבקש**, מהחכם רבי יוסף אבן  
**פלקירא** שחיבר את ספרו בשנת ה' אלפים כ"ד  
לבריה"ע, בפרק **חכמת הנגון** כתב,

ויהי, כאשר כלה המבקש לדבר עם בעל חכמת  
הכוכבים, הלך לדרוש חכם **בחכמת הנגון**,  
וימצא איש מתבודד לדעת עיקר זאת החכמה,  
והיה אבי כל תופש כנור ועוגב,

ויאמר לו **המבקש**, אדוני המשמח אלקים  
ואנשים, אחלה פניך שתודיעני עיקר זאת  
החכמה ומה **תועלתה** ולמה דקדקו בה אנשים  
חכמים וידועים,

ביאר המהרש"א כי חמשה קולות הם שפתיים  
שיניות לשוניות חיכיות וגרוניות והם קולות בהברה

**כתב מהרש"א** (ברכות ו' ע"ב ד"ה עובר בה' קולות)  
**מבואר**, אלו חמשה קולות הן חמשה קולות  
של הדבור שהקול מתחלק לפי מוצאם,

**בומ"ף** מהפה (שפתיים)  
**דטלנ"ת** מהלשון (לשוניות)

**זסשר"ץ** מהשיניים (שיניות)  
**גיכ"ק** מהחיד (חיכיות)  
**אחה"ע** מהגרון (גרוניות)

והן הן אותיות שהתורה נתנה בהן, ואמר  
שאם משמחו זוכה לה' קולות של תורה כי  
נתינתה היא היתה יום שמחת לבו וחתונתו  
עם ישראל והה' קולות שהן ה' מוצאי הדבור  
באותיות של תורה הם קיומו של עולם שנתנו  
בסיני כמו שכתוב אם לא בריתי יומם וגוי אם  
ישראל מקבלין את התורה כו',

### במה יש לשמח חתן

**כתב עוד המהרש"א**, וזה שאמר שראוי לשמח  
חתן וכלה בקול הדבור הכולל ה' מיני קולות  
שאמרנו כמ"ש בי הלולי מילי, ולא בקול  
פשוט שאינו מורה על דבור מה, ור"ל לשמחו  
בשמחה בדבור של מצוה להזכיר חסדי  
המקום בבריאה לקיום עולם, והוא שסיים  
באומרו קול אומרים הודו את ה', שקולות  
השמחה יהיו בשבח המקום, עכ"ל  
המהרש"א

### שבעה קולות בשבחו של דוד המלך יש בהם גם קול פשוט

**כתיב** (תהלים כ"ט)

קול ה' על המים,  
קול ה' בכח,  
קול ה' בהדר,  
קול ה' שבר ארזים,  
קול ה' חצב להבות אש,  
קול ה' יחיל מדבר,  
קול ה' וגוי ובהיכלו כלו אמר כבוד,

יש לבאר כי חמישה קולות הם כנגד קולות של תורה  
ושתי קולות הם בקול פשוט כאשר יתבאר

יש לומר כי חמישה קולות ראשונים שאמר  
דוד המלך הם חמשה קולות של תורה, וכפי

## למה שינו חז"ל בברכת חתנים מלשון הכתוב

**איתא בגמרא** (ברכות ו' ע"ב), כל הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו - עובר בחמשה קולות, שנאמר, (ירמיהו ל"ג י"א) **קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה קול אומרים הודו את ה' צבאות.**

### ברכת חתנים שתיקנו חז"ל

**איתא בגמרא** (כתובות ח' ע"א), מהרה ה' אלהינו ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים **קול ששון וקול שמחה, קול חתן וקול כלה, קול מצהלות חתנים מחופתם ונערים ממשתה נגינתם,**

**יש להבין,** למה שינו חז"ל בברכת חתנים שאמרו **קול מצהלות חתנים מחופתם,** מלשון הכתוב, **קול אומרים הודו את ה'**

### ביאור המהרש"א

**כתב ע"כ מהרש"א** (כתובות ח' ע"א), ואמר **קול מצהלות חתנים כו' תחת קול אומר הודו וגו' דהיינו שהחתנים מברכים ומודים בקולם לה',**

### ביאור הרד"ל

**איתא בפרקי דרבי אליעזר** (סוף פרק ט"ז), חתן דומה למלך וכו', מה המלך הכל מקלסין אותו, כך החתן הכל מקלסין אותו כל שבעת ימי המשתה, ע"כ,

**כתב הרד"ל** (אות ס"א), ומ"ש קול אומרים הודו את ה' צבקות, יתפרש לפי"ז, שהוא תשובת החתן והכלה, בשומעם שמקלסים אותם בקול ששון ושמחה, ראוי להם להשיב אל המקלסים, לא לנו תקלסו ותשבחו, כי אם הודו את ה' צבקות, קול מצהלות חתנים מחופתם, שקול זה הודו את ה' צבקות, הוא קול צהלת החתן בגאון ה' יצהלו לקול המקלסים אותם, **ע"כ לשון הרד"ל.**

להערות הארות ולקבלת העלון ניתן לפנות אל "מכון פאר" רחוב חזון איש 2 בני ברק  
פקס 03-6161777 נייד 0527-616166  
מייל y0527616166@gmail.com

**השיב הנגוני,** דע בני כי אחת מהסיבות שהוציאו החכמים חכמת הנגון, מפני שהם היו משמשים אותם בעבודותיהם כשהיו מקריבים קרבנותיהם, והיו אומרים **נגונים בתפלותיהם, ובשבח הבורא ית' וית',**

**ומהם נגון ייגה הלב עד שיפנה שומעו ויתנחם מחטאיו וישוב מהם,**

והוציאו נגון אחר **יחזק הלב במלחמ' ויזהיר על הגבורה**

והוציאו נגון אחר **ינגנו אותו בבתי החולים יקל על החולים כובד חליים**

**וכלי הנגון הטבעי הוא הגרון, וכו' וכו',**

### שתי סוגי נגון יש האחד משמח והשני מייגה

**מבואר,** כי שתי מיני נגון יש, האחד **הנגון השמח שבא לשבח, לשמח, לנגנו בבתי החולים להקל חוליים,**

והשני **הניגון העצוב שבא לייגה הלב,**

### שתי קולות שהוסיף דוד המלך נעים זמירות ישראל על קולות של תורה

**שתי קולות שהוסיף דוד המלך שהיה נעים זמירות ישראל,** על חמישה קולות של תורה שהם כנגד חמישה מוצאות הפה, הם הקול המשמח, והקול המייגה, שהם מנגינה ללא המילים, הנקרא קול פשוט ללא הברות או כמו שאמר המבקש שכלי הנגון הטבעי הוא הגרון, משום שהקולות של הנגינה יוצאים אך ורק מהגרון ממתחת למוצאות הפה הגרוניות שהם אחה"ע,

**ועל זה אמר דוד המלך, קול ה' יחיל מדבר, ופירש"י יחיל מדבר,** מלשון **חיל** כיולדה (ירמיה ו'), והוא הנגון העצוב המייגה הלב,

ואמר, **קול ה' וגו',** ובהיכלו פירש"י, כשיבנה כולו אומר כבוד, הכל יקלסוהו שם, מבואר שהוא קול המשבח ומשמח,

**מבואר,** כי שבעה קולות שאמר דוד הם **חמשה קולות של תורה שהם חמישה מוצאות הפה, ושתיים בקול פשוט מהגרון, המשמח ומייגה,**